

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Алимов Фирдавс Худойдодович дар мавзуи «Таҳлили сохторӣ-маъноӣ ва этимологии истилоҳоти тарҷумашиносӣ дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯйи ихтисоси 6D021300-Забоншиносӣ (6D021302 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) пешниҳод мегардад.

Истилоҳшиносӣ яке аз самтҳои муҳимми забоншиносӣ буда, дар солҳои охир ҳамчун соҳаи мустақил дорои назария ва усулҳои ба худ хоси таҳлилу таҳқиқ гардидааст. Қобили қайд аст, ки муҳаққиқони замони истиқлолии кишвар ба таҳқиқи масъалаҳои мухталифи забонҳои гуногунсохт тавачҷӯҳи вижа зоҳир намуда, дар ин замина таҳқиқоти муҳим ва арзандаеро сомон бахшидаанд, ки дар илми забоншиносии тоҷик мавқеи арзанда доранд. Дар заминаи омӯзиш ва таҳлилу баррасии муқоисавӣ-типологии бахшҳои гуногуни забонҳо тафовут ва монандии он бахшҳо муайян гардида, дараҷаи ҳамгироии таъриху фарҳанг ва умумияту вижагиҳои халқҳои гуногунзабон ошкор мегардад.

Шоистаи зикр аст, ки тарҷума бо навъҳои мухталифи худ дар доминаи таърихи миллатҳои тоҷику англис мавқеи хоса дошта, маҳз тавассути тарҷума осори гаронарзиши ин миллатҳо миёни ҳамдигар муаррифӣ гардидааст. Назарияи тарҷума ва амалияи он масъалҳои назарӣ ва амалии тарҷумаро баррасӣ менамоянд, ки дар ин замина механизми амалигардонии раванди тарҷума тавассути истилоҳоти он таъмин мегардад.

Илова бар ин, тарҷумашиносӣ на танҳо муқоисаи аналитикии матни асл ва нусхаҳои матни тарҷумаро баррасӣ менамояд, балки дар замони муосир тарҷума ҳамчун асбоби ҳамгироии коммуникативии байнифарҳангӣ хидмат намуда, дорои истилоҳоти махсусе мебошад, ки ҳангоми тарҷумаи матнҳои иҷтимоӣ, фарҳангӣ, равоншиносӣ ва ғайра қорбаст мешаванд. Аз ин ҷиҳат, омӯзиш ва таҳлилу таҳқиқи истилоҳоти

самти тарҷумашиносӣ дар забоншиносии тоҷик басо муҳим ва саривақтист, ки чунин таҳқиқ аз ҷониби диссертант Алимов Фирдавс Худойдодович зери унвони «Таҳлили сохторӣ-маъноӣ ва этимологии истилоҳоти тарҷумашиносӣ дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ» ба анҷом расидааст.

Муаллифи диссертатсияи мавриди назар дар асоси усули муқоисавӣ-типологӣ истилоҳоти самти тарҷумашиносии забонҳои англисӣ ва тоҷикиро аз лиҳози сохториву маъноӣ ва этимологӣ мавриди таҳқиқ қарор додааст. Дар натиҷаи таҳқиқи мазкур истилоҳоти соҳаи тарҷумашиносӣ ҳамачониба қарорд шуда, хулосаву тавсияҳое рӯйи саҳифа оварда шудаанд, ки барои забоншиносии тоҷик ҳамчун дастоварди нав ва бесобиқа арзёбӣ мегарданд.

Мубрамии мавзуи таҳқиқӣ дар он зухур меёбад, ки таҳлили муқоисавии истилоҳоти тарҷумашиносии забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ ҳанӯз мавриди таҳқиқи мушаххаси диссертатсионӣ қарор нагирифтааст. Аён аст, ки дар забоншиносии тоҷик роҷеъ ба вижагиҳои истилоҳоти соҳаҳои гуногун, аз қабили истилоҳоти компютерӣ, забоншиносӣ, адабиётшиносӣ, дипломатӣ ва ғайра қорҳои илмӣ рӯйи қор омада бошанд ҳам, вале дар мавриди истилоҳоти тарҷумашиносии забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ таҳқиқе анҷом наёфтааст.

Мавзуи мазкур дар шакли таҳқиқи диссертатсионӣ таҳия гардидааст, ки он аз муқаддима, се боб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, рӯйхати адабиёт ва нашри таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия иборат мебошад.

Фишурдаи диссертатсия гувоҳ бар он аст, ки мавзуи таҳқиқӣ дар сатҳи шоиста мавриди таҳқиқу омӯзиш ва таҳлилу баррасии фароҳ қарор гирифтааст. Дар муқаддимаи диссертатсия муҳимияти мавзӯ, дараҷаи омӯзиши он, ҳадафу вазифаҳои таҳқиқ, сарчашмаҳои таҳқиқ, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назариву амалии мавзуи таҳқиқшуда ва амсоли он дарҷ ёфтаанд.

Дар боби якум заминаҳои омӯзишу таҳлили истилоҳҳои соҳаи тарҷумашинии забонҳои таҳқиқшаванда мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Дар боби мазкур мафҳуми истилоҳ ва нишонаҳои он дар забоншиносӣ, системаи истилоҳӣ ва майдони он, ҷойгоҳи илми тарҷумашиносӣ ва истилоҳоти он ба риштаи таҳқиқ қашида шудаанд.

Инчунин, таҳлили чанде аз вижатарин истилоҳоти соҳа низ ба мисоли translation – тарҷумаи хаттӣ, interpreting – тарҷумаи шифохӣ, source language – забони асл, target language – забони тарҷума, equivalence – муодилнокӣ, restricted translation – тарҷумаи маҳдуд, translation equivalent – муодили тарҷума, translation norm – меъёри тарҷума ва ғ. дар ҳамин боб таҳқиқу баррасӣ гардидаанд.

Боби дуюми диссертатсия ба таҳлили сохториву маъноӣ ва этимологии истилоҳоти тарҷумашинии забонҳои таҳқиқшаванда бахшида шудааст. Дар ин боб сарчашмаҳои истилоҳоти тарҷумашинии забонҳои таҳқиқшаванда мушаххас гардида, таснифоти морфологии истилоҳоти соҳа қорқард гардидаанд. Илова бар ин, муҳимтарин усулҳои вожагузинӣ ё худ истилоҳофаринӣ дар мисоли истилоҳоти тарҷумашинии забонҳои мавриди таҳқиқ қароргирифта ба таҳлил расида, амсилаҳои асоситарин ва сермаҳсули онҳо қашф шудаанд. Падидаҳои синонимияву антонимияи истилоҳоти тарҷумашиносӣ низ дар фаслҳои ҳамин боб ба риштаи таҳқиқ қашида шудаанд.

Дар боби сеюм масъалаи этимологияи истилоҳоти соҳа омӯхта шуда, мавқеи вожагони забонҳои асл ва ҳамчунин, роҳҳои иқтибосшавии қалимаҳои бегона ба забонҳои мавриди таҳқиқ қароргирифта муайян ва шарҳу баён ёфтаанд. Зимни таҳлил дар ин бахш муаллифи диссертатсия ба чунин хулоса омадааст, ки вожаҳои иқтибосшуда ба забони англисӣ асосан аз лотинӣ, юнонӣ ва фаронсавӣ буда, ин қодиса нисбат ба забони тоҷикӣ қоси забонҳои арабӣ ва русӣ будаанд.

Тавсияҳо ва хулосаҳои диссертатсияи Алимов Ф.Х. эътимоднок ва арзишманд буда, дар забоншиносӣ ва қоса самти истилоҳшиносӣ барои

муҳаққиқони оянда метавонад ҳамчун маводи арзишманди илмӣ пешкаш гардад.

Дар баробари дастовардҳои назаррас, дар фишурдаи диссертатсия чанд камбуди ба мушоҳида мерасад, ки ислоҳи онҳо ҳусну марғубияти корро боз ҳам болотар мебардорад:

1. Дар фишурдаи диссертатсия оид ба муҳимтарин истилоҳоти тарҷумашиносӣ суҳан рафтааст, ки чанде аз онҳо нисбатан камтар таҳлил ёфтаанд. Хуб мебуд агар онҳо дар шакли муфассалтар шарҳу баён мешуданд. (саҳ. 9-10)
2. Дар фасли панҷуми боби якуми фишурда муодили баъзе аз истилоҳот оварда нашудаанд. Агар дар қавсӣ муодили боқимонда истилоҳҳо низ нишон дода мешуд, мувофиқи мақсад мебуд.
3. Дар матни фишурда хатоҳои техникӣ ва имлоӣ гоҳ-гоҳ ба мушоҳида мерасад, ки ислоҳи онҳо ба манфиати кор хоҳад буд.

Нуқсонҳои ғавқуззикр ҳамчун тавсия пешниҳод мешаванд ва онҳо аз дақиқияту саҳеҳияти иттилоот ва арзиши илмии маводи таҳқиқшуда дар диссертатсия ва фишурдаи он чизеро коҳиш нахоҳанд дод.

Аминан, диссертатсияи муҳаққиқ Алимов Ф.Х. зери унвони «Таҳлили сохторӣ-маъноӣ ва этимологии истилоҳоти тарҷумашиносӣ дар забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ» кори анҷомёфтаву арзишманд махсуб ёфта, дар забоншиносии тоҷик аҳаммияти вижа хоҳад дошт.

Фишурдаи диссертатсия ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллиф дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мавзӯи таҳқиқшуда комилан алоқаманд буда, мазмуну муҳтавои кори диссертатсиониро ба таври шоиста бозтоб менамоянд.

Дар умум, диссертатсия ва фишурдаи он, ки аз ҷониби Алимов Фирдавс Худойдодович таҳия гардидааст, ба талаботи Тартиби додани

дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 қабул гардидааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300-Забоншиносӣ (6D021302 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) мебошад.

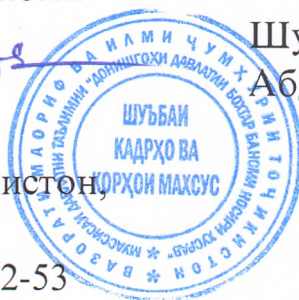
Муқарриз:

номзади илмҳои филологӣ, дотсент,
декани факултети забони англисии
Муассисаи давлатии таълимии
«Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи
Носири Хусрав»

Раҷабов Неъматулло
Файзалиевич

Нишонӣ: 735140 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Бохтар, кӯчаи Дӯстии халқҳо, №40 Б.
Тел.: (+992) 93 441 40 74
E-mail: nematullo1@mail.ru

Имзои дотсент Раҷабов Н.Ф.-ро
тасдиқ менамоям.
Сардори шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
Муассисаи давлатии таълимии
«Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи
Носири Хусрав»

Шукурзод Чамшед
Абдуалим

Нишонӣ: 735140, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Бохтар, кӯчаи Айни 67.
Тел: (8-32-22) 2-54-81, (8-32-22) 2-22-53
E-mail: bgu1978@mail.ru,

“ 15 ” _____ с. 2024